

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

ԻՐԱՎՈՒՆԿ ԱՊՐԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԹՅԱՆ ՉՈՐԵՔԵՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐՈՒԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մուկարիյի համար Տարեկան 12 ֆր.
» » վեցամսեայ 6 ֆր.
Առանձինների համար (երկու քիւր մէկ
հարմար) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
Ամերիկայի » 2.60 տղ վեցամս 1.50
ԿԱՆԽԻՎ ԿՃԱՐՅԵԼԻ

Համակց կրամ հայրն զրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱՎՈՒՆԿԻՆ «ԻՐԱՎՈՒՆԿ» ԻՐԱՎՈՒՆԿ. — ՎՍԻՆԱ (Պուլկարիա)
Редакция на ВѢСТНИКЪ Редакция du journal
„И р а в у н к ъ“ „I r a v o u n k“
ВАРНА (България) V A R N A (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւն
եւ չեն զրկուիր եւ յարմար դաստաւ-
ները միայն կը հրատարակուին աւ-
րոյշովին կամ մասամբ:
Մանուցման տղը 20 ամսիւն՝ երե-
փեւ տեղի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը լինի:

Կը խնդրենք որ մեր յար-
գոյ յատկանշողները աշխատ չի յա-
պաղեցնեն իրենց յատկանշողները,
նկատելով թէ ներկայ տարեշրջա-
նի իններորդ ամսոյն մէջ կը գրա-
նուիր:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՍՈՒԼԻՆ

Այսօր ուժ քաղաքակիրթ մեծ
պետութիւններ և ամբողջ մասու-
ր յաղում չինական վերջին տար-
սափիւրէն միտքերուն կը գոչեն թէ
Եւրոպ. Արեւելքի մէջ հակամարդկա-
յին խփռութիւններ ա՛գամ մըն
ալ չըկրկնուելու համար հիմնա-
կան կարգադրութիւն մը ըլլայ. և
այս նպատակաւ 60—70 հազար
նոց քաղաքակիրթ ազգաց բանա-
կը Չինի մէջ կ'սպասէ որ քաղա-
քակիրթութեան պահանջը գործող
թուիւնները որո՞ւի Բարբարոսներէն,
որ համաձայն են որ չին Պոքսէրը
պատժուի, որպէս զի չինացի
և եւրոպացի Բրիտանոնէրուն դէմ
երկրորդ անգամ չի կրկնուի հայա-
մանքը: Վեհապետներ կը պահան-
ջեն որ նոյն իսկ իշխանազուն Չի-
նացիներ պատժուին երբ յանցանք
նին հաստատուի:

Այսօրուան տս վիճակը առիթ
կը ներկայացնէ մեզ Ասիայի այս
եզերքին վրայ գտնուող և անդա-
գար խփռութիւն գործող թուրք
Պոքսէրները իրենց իշխանազուններ
ըով Բաշմենը վիշեցնել քաղա-
քակիրթ ազգերու մարդասէր մասու-
լին՝ այո՛, իշեցնել 1894ի Սա-
նայ կոտորածէն, 95—96ի Հայաս-
տանի ընդհանուր շարժելէն և
1896ի Կ. Պոլսոյ սարսափներէն
վրջ, այսօրուան Սաանայ Սա-
յանքի 200 հազար նոր ջնջուած
թիւրք զինուորներուն ձեռքով:

Եթէ Եւրոպ. Արեւելքի քրիստո-
նեաններուն պաշտպանութիւնը ու
ազահովութիւնը ձեռք բերել քա-
ղաքակիրթական և մարդասիրա-
կան պարտք մըն է, նոյնչափ ու
ալ աւելի մեծագոյն պարտքն է պե-
տութեանց, ժամանակին դարերէ
ի վեր Բրիտանոնէութեան համար
հարածուող և քսան երեք տարիէ
ի վեր Եւրոպայի պաշտպանութիւն:

(*) Այս յոդուածի թարգմանութիւնը
և լրագրական կարեւոր թերթերու պիտի
հաղորդուի:

Նր վարկերը իրաւունք տաւոր
հայ ազգին կեանքը, ինչքը և
պատիւը ապահովել:

Եւրոպայի Պիւրիւնի գաղափարով
այս պարտ կանոնութիւնը ստանձնե-
լէ 18 տարի վերջ, Սաանայ շար-
ժելու անգլիկացիները կարգադ-
րեալ՝ քաղ մը ուսում կ'ու-
րեք մեծ պետութիւնն Պոլսոյ
գնա գտնուելու պատրաստած 1895
մայիս 11ի ծրագրովը, վեց նա-
հանգներու բարեկարգութիւն պա-
հանջելով Դաշէն, Բայց այդ թույլ
պահանջը բաւական չեղաւ թուրք
կայսրութեան հայալիւն ծրագիրը
խափանելու, և ճիշդ այդ մայիս
11ի ծրագրին Սուլթանէն ընդու-
նուելուն հետեւեալ օրը ընդհանուր
շարժը սկսեց Տրապիզոնէ և ամ-
բողջ հայաբնակ գաւառները մահ-
ուան մահազարդ պաշտօնական ձեռ-
քերու մէջ իր սեւ գերին չըլանը
բոլորիէ վերջ, եկաւ հասաւ 96
օգոստոսին մինչեւ Պոլսոյ իր զո-
հերուն համազումարը որդէն 300
հազարը անցեր էր: Ճիշդ այդ
օրը Պոլսոյ դեսպանները միաձայն
յայտարարեցին թէ կոտորածը կա-
ռավալ ուղեւան պատրաստութեամբ
եղած էր:

Ահա այսօր ալ նոյնը կը յայ-
տարարեն Բէքիւնի դեսպանները
Չինի համար: Հիտեւարտը 1896
ին թուրք իշխանութիւնը նոյն
դատապարտութիւնը կրեց ինչ որ
այժմ Չին իշխանութիւնը կը կր-
ը: Այդ, որչափ Չինաստանի քը-
րիտանեաններու ապահովութիւնը
ձեռք բերել մարդասիրական պէտք
մըն է, նոյնչափ և ալ աւելի հա-
յաստանի քրիտանեաններու փրկու-
թիւնը՝ անխուսափելի պարտքն է
Եւրոպային որ հրաշխանորո՞ւմ է:

Ինչ որ այսօր Գերմանիոյ Չինի
համար կառավարել է, նոյնը 1895
ին Սուլթանին առաջարկուած և
ընդունել տրուած է Հայաստանի
վեց նահանգներուն համար, այն-
պէս որ ծրագիրը համաձայնու-
թեամբ արդէն պատրաստուած ու
ընդունուած է. միայն կը մնայ
գտնի գործադրել տալու համար
ազգու գիմու՞մ մը ընել, որուն հա-
մար ոչ 60.70 հազար զինուոր
զրկել հարկ է և ոչ հարիւրաւոր
մարտանաւերով ովկէանոսները ճեղ

քել, ալ կը բաւէ որ գետնանոց
հաւաքական մէկ վերջնագրին հետ
բանի մը գրահաւորներ թուրքիոյ
շրերը երեւան:

Մեծ ազգաց մարդասէր և ար-
դարասէր մասուր ինչո՞ւ չի չե-
ցներ պետութեանց այս անխու-
սափելի պարտքը:

ԷԶՄԻԱԾՆԱՅ ՎԻՃԱԿԸ

Սրտածննդի և պատմութեան այն
էջերը, որոնք Սայր Աթոռի պարտք-
նի և այդ պարտքերը տալու համար
Թափառաւորի դարձած հայրապետների
ու նուիրակների մուրացկանութեան
նկարագրութեամբ են յղուած: Էջմի-
ածնի մասուր խաւարն անբաժան է
եղել անտեսական անտեսութեան հետ:
Այդ խնդիրը վերջին հայրապետների
հոգածութեան առարկան է եղել: Եւ-
րոպայի խաւար Գեորգ Դ. Կոնստանդնու-
պոլի շատ քայքայեալ ծախքեր էր
անում, ու յազրութիւն էր դարձնում
անտեսական վրայ: Եւ ճեմարանի վը-
րայ յիշուել շատ փոխ ծախքեր, ոչինչ
չէր խնայում ճեմարանի համար: Ազ-
գը ճեմարան ազգասէր հայրապետի ար-
մէքը հակառակով առատաբեց իր
տուրքերը, ճեմարանն առատ նուիրա-
րեալ թեանց անթիւ դարձաւ: Թերթե-
ցէք հին Արարատները եւ զոք հա-
զարների շարքեր կը գտնէք յանուն
ճեմարանի նուիրաբերուած: Գեորգ մե-
ծած իրաւ հայրապետը իր յաջորդին ծը-
նակութիւն չի թողել ժառանգութիւն:
Սայր Աթոռը անտեսական բարոյք վի-
ճակի մէջ էր: Թէեւ ոչ շատ հարուստ
Բարեկիցապալ Սակար Ս. Հայրապետը
յայտնի եղաւ իր անտես ու խռնով կա-
ռավարութեամբ: Եւ ճեմարանն ու վան-
քը բարեւոք վիճակի մէջ պահելով հան-
գեղը միաբնակական խոշոր գումար էլ
անասեց եւ գանձարանը իբր թի գնե-
լով վախճանուեց: Այս ուղիւ գտնու-
ած հանապա՞հը պիտի շարունակուէր եւ
առաւել բարոյք մը: հասնէր վանքի
անտեսական վիճակը ներկայ վեհ փա-
ռի օրով, որ անտեսութեան պաշտպան
է հանգիստացել միայն եւ մինչ իսկ արեւ-
տեսական խրատներ էլ գրել:

Սակայն ծածկել եւ չղաւել չենք կա-
րող այն անտեսական կրիզների վրայ:
որ տիրում է այսօր Ս. Էջմիածնում:
Գանձարանում կուպէլ չկայ, միաբան-
ներն իրենց ապրուստի դրամն ամիս-
ներով չեն ստանում, ընթացիկ գոր-
ծերը կանգնում են դրամի պատճառով
եւայլն:

Ընթերցողն անշուշտ կը հետաքր-
քրուի, թէ ինչն է պատճառն այդ ո-
ղորմելի դրութեան, քանի որ Ս. Էջ-
միածնի կալուածները չեն պակասել,
ալ աւելացել են վերջին տարիներս
(Մարց եւ Հոգարծին): քանի որ ոչ մի

հայրապետի օրով միանուագ այնքան
գրամ հանգանակուած չէ՝ ինչպէս այ-
ժմ, քանի որ արդի հայրապետը սըն-
տեսագէտ է եւայլն: Գլխաւոր պատ-
ճառներն են այդ անկումն 1) անհաւա-
տարմութիւնը, 2) կալուածների անտե-
րութիւնը, 3) հացկատակների անվերջ
սնունդն եւ 4) մի քանի եկամուտների
ժամանակաւոր փակումն: Անհատաւոր-
մութեան օրինակներ յառաջ բերելն
իսկ աւելորդ է, որովհետեւ այդ ախ-
տն այժմ Ս. Էջմիածնում այնքան ըն-
դարձակ ծաւալ է ստացել, որ քիչ է
մնում առաքինութիւնների շարքը մա-
նի: Վանքի գինեւանից գինիներ զըր-
կել գիւղը, շտեմարաններից՝ ցորեն,
ջրաղացներից ալլար, ազարակից իւղ,
կաթ, մածուն պանիր՝ խոհանոցից՝
պաշարիցէն, հաց եւ կերակուր (ամեն
բանից մեծ քանակութեամբ հասկա-
ցէք) եւայլն սովորական բաներ են
դարձել:

Բայց սրանք գեո մանր տեսակն են
անհարազատութեան խոշոր օրինակնե-
րից մէկը պատմում, որի մանրամասնու-
թիւնը դեռ մութն է ինձ համար: Իսկ
թէ որքան ուղիւ է այդ կոնդակագիր
վարդապետը թող գրէ: Մարցի Էջմի-
ածական կալուածքի գործն սկսուած է
կարծեմ երկու տարի առաջ, այսինքն
այդ կալուածքը ձեռք է բերուած: Ս.
Էջմիածինը իւր մասը պետական մասից
եւ երեք մասնաւոր մարդկանց մասերից
լուկել է ուղում, պէտք է բաժանել:
Վանքին հասնելու է 12,000 դեռեստին
մասնաւորներին 9,000: Կալուածատե-
րերը յաջողեցնում են մի ինչ պարունի
լիազոր կառավարիչ կարգով տալ Էջմի-
ածական կալուածքի վրայ նախ-
քան լաւանելը, որպէս զի գործ ունե-
նալով Էջմիածնի լիազոր ներկայացուց-
չի հետ՝ հեշտութեամբ առիւծի բաժինը
ճանկեն: Այդ մասին վեհաբանում խոսք
է լինում սինոդականներու հետ եւ ո-
րոյում կառավարիչ նշանակել, անցնում
է մի առ ժամանակ, կատարում են մի
քանի այցելութիւններ, բաժանում են
կալուածները եւ, ինչ էք կարծում,
Էջմիածնի այնպիսի բաժին է ստանում
որ ուրախութեամբ պատրաստ է փո-
խել իւր 12,000 դեռեստինը կալուա-
ծատերերի 9,000ի հետ: Սինոդը թիժ-
լիսի կոնսիստորի միջոցով բողոքում է
այդ զէպիի համար եւ խնդրում է կա-
լուածները նորից բաժանել: Բայց պե-
տական կալուածների վարչութիւնից
թուղթ է դրում թէ վանքի կալուած
ների կառավարիչ ձեռքը մի կոնդակ
է եղել, որով նա լիազոր է ճանաչու-
ել վանքի կողմից սինոդականների հա-
մաձայնութեամբ, ուրիմն եւ բաժանու-
մն օրինական է եղել: սինոդականնե-
րը զարմանում են, որովհետեւ ինչ որ
կոնդակում կայ, իրենք չգիտեն, կան-

ը. . . Դեռ նոր զարթած, նոր կազմակերպում, ազգային կորովը կ'ստատարուի: Ինչ որ երեկ մեր ազգային նահատակութեան արիւնքն էր, նոյնը այսօր կը խեղ գտի կուսակցական հակառակույթեանց տիգրիս մէջ:

Այս վերջին տարիներս մեր լըրազիրներէն ումանք կուսակցական անխիղճ ու ստորին հակառակույթիներու Արշակունի դարձան. հոն ազատ խուժեցին, կատարի արիւնքներու նման անամօթ սուտեր ելիր: Գրգռարարութիւններ, վերջերս Ամերիկայի Դաշնակցականներու ինծի գէտ ունեցած մողձը ա. իկծեալ կը կուտակուի Ծարժումի մէջ, որոյ ինչ մոլեգին կիրքերու ծնունդ լինելը յայտնի է անոնց մէջ խորող մերկ հայհոյանքներէն, հայհոյանքներ որոնք անմաքուր խոհանոցի պատու հանէն գուրս փախող գարշահոտութիւնը կը բուրեն:

Ծարժումի մէջ զիս զրպարտող. ներս մտնելու ալ կը խոտտովանին թէ իրենք Դաշնակցական են: Արդ քննելով թէ ինչո՞ւ այդ հե. րոններն (.) կեղծ անունի տակ կը կ'սկսեն և ինչո՞ւ անոնց կեղծ անուն մերկացուելէ կը ստական. ինչո՞ւ այդ ուղղակի Ամերիկայի վերաբերած խնդիրներն հոս ի. րենց տեղակայն ուղղանին (Հայրե. նիք թերթին) մէջ հրատարակել չեն համարձակիր. ինչո՞ւ հեռունե. րը, Պուլկարիոյ մէջ հրատարակ. ոող թերթին մէջ կը հրատարա. կեն, որմէ 20 օրինակ հաղիւ կու. քայ ի նոր Աշխարհ: Եթէ գրած. նին ճշմարիտ է, եթէ նպատակ ունին զեղծումներ մերկացնել, զեղծումներու վերջ տալ. Կեղծարարը հանրային դատաստանին յանձնել. ոչ ապաքէն այդ խնդիրներն հոս Ամերիկայի Հայոց առջիւ պարտէ. ին պարզել. չէ՞ որ Ամերիկայի և ոչ թէ Պուլկարիոյ հայերն են որ

զեղծարարը պատժելու ձեռնհասութիւնը ունին: Այդ ինչո՞ւներու անխոստովանելի պատճառներն է. րիք են:

Ա. ՔԱՅԱՐԱՊԻԵՆԻ ՎԱՍԵ

Ծարժումի խմբագրութեան բաց նամակ մը ուղղելով զիս չարաչար լրագրատողներէն միոյն կեղծ անու. նին իսկականը պահանջեցի և այդ Արշակունի հերոսը Զաքարիայի պապանձումը ունեցաւ. և, զիս զրպարտող կեղծը կրկին նոյն թերթին մէջ երեւցաւ նորագոյն և մո. լիգնագոյն սուտերով իր կեղծ ա. նունը մերկացուելու զարհուրան. քէն՝ կաթ թափող կատուի պէս պատէ ի պատ կը զարնուի, փա. խուտի ծակ մը փնտռելու իրա. յանցումին մէջ՝ խեղճորոյս գլու. խը ահա ինչ բանի կը զարնէ կը ըսէ. «Քաջարձակապէս չեմ վը. տահիր Զիթեանի ներկայանալ իրեւ Դաշնակցական մը (.) զի իրենց կուսակցութիւնը նպատակ (.) և գործելու եղանակ (.) ընտրած է Դաշնակցականները տաճիկ կա. ումարութեան մատնել (.)» Կըր նայի՞ք ասկէ աւելի ապուշ և ա. ուսել լպիրշ փախուստի ճամբայ մը երեւակա.ել. — Ո՞վ ըսեր էր թէ այդ տղան իմ առջիւս գալու էր իբրեւ դաշնակցական մը, կամ թէ ատոր ճակտին վրայ Դաշնակ. ցականութեան անունը մահտեսի (.) ծածուած է՝ որ հրապարակ գ. լուն պէս պիտի կարգացուէր. ո՞վ էրմէն հարցուց թէ ինք ինչ կու. սակցութեան կը պատկանի. ո՞վ իրմէն պահանջեց որ ինծի ներկա. յանայ իր կուսակցական չքանչան. ներող իր «չինուորական բաճկո. նովը»: Ասկէ աւելի վատ մը կըր. նա՞յ գտնուիլ որ իր օձիքը օրի. նաց ձեռքէն ազատելու նպատա.

կաւ՝ ամբողջ յեղափոխական կու. սակցութիւն մը մատնիչներու կազմակերպութիւն մը անուանէր. — Ինչ ալ սոսկալի տեսակէն դաշ. նակցական մը եղած ըլլալու է որ Սուլթանը ատոր անունը լսածին պէս ատոր ճակատան բնակող ընտանիքը «մանաւորապէս կոտո. րել պիտի տայ եղբը. . .» Միթէ քիչ են արտասահմանի մէջ յայտ. նի Դաշնակցականներ, որոնք ա. մեն օր թմբուկներով ու փողերով իրենց կարմիր յեղափոխական ըլ. ւալը կը հռչակեն, որոնք ընտա. նիքներ ունին թուրքիա եւ որք ալլա՞ց հետ կը խմեն գառնութեան բաժակէն: Ո՞ր սրբիւլահիին տակ մտած է այս մէկ հատը, որ չի համարձակիր երեւան գալ, Պարա. նին վրայ կորեկ փոքր ենք» ի պատ ճառաբանութիւնը չէ՞: Ասոնք իսկ և իսկ չեն նմանիր այն վատաբա. րոյ թիւրքերուն՝ որք երբ ալ ը. սելիք մը չունենան, կըսեն կրօն. քիս հայհոյեց. . . «Մեզ կը մատ. նեն մը» առհր են կերթան, մինչ. դեռ այդ տղան, որուն ով ըլլալը քիչ մը անգին պիտի յայտնեմ, ամեն ամիս քանի մը անգամներ Սուլթանին գահը կը տապալէ, թիւրք զօրքիւր, քիւրտ էշիրէթ. ները՝ վարունքներու պէս կը ջար. դէ՛ հրապարակային ժողովներու մէջ, բեմերէ, խօսքով, բարձրա. գոյն շաւաթմանութիւնով՝ բազմա. գոյն անգամներ ինքզինքը մատ. նած է գծարաւգար: Այ ինչո՞ւ վախնայ ուրիշներէն մատնուելէ. այո՞ կը վախնայ իմ առջիւս երեւ. նալէ. ճիշդ է որ կը վախնայ՝ մատնուելէ՝ բայց ոչ թիւրք կառա. վարութեան՝ այլ Միացեալ Նա. հանգաց արդարութեան և ազա. տութեան օրէնքէն, որով զրպար. տիշները, ստախօսները՝ ուրիշին պատիւին հետ խաղացողները բան. տի մէջ իրենց անօրինութիւնը կը

քաւեն. այդ իսկ երկիւղէն է որ փոխանակ այս երկրին մէջ գրելու իրենց թոյնը ինծի գէտ օտար երկրի մամուլի մէջ կը թափեն, խորհրդով թէ անկէ իրենց իսկա. կան անունը առնելը շատ հեշտ չէ:

Գ. Պ. ԶԻԹԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ԳՆԴԱՍԵՂՆԵՐԸ — Գնդասեղ մը չի. նուեւա համար 12 տարբեր գործողութիւններու կենթարկուի, ինքնաշարժ մեքենաներու միջոցաւ:

Գնդասեղը գործարանին մէջ կ'տեսնուի գալարուած պղնձէ թելի ձեւով, լեցուած տակառներու մէջ:

Այդ գալարուն թելերը թաւաղող պրկիչ գործիքներու վրայ կը դըր. ուին եւ յետոյ պրկիչ մամուլի ձեւով խողովակներ ունեցող մեքենաներու վրայ, ուրկից դուրս կ'ելլեն կառա. րելապէս ուղղուած: Անկից վերջը այդ շակուած թելը գնդասեղ շինող մեքենային վրայ կը դրուի, ուր սուր դանակ մը թելը ուղղուած եւ միաշափ երկայնութեամբ կը կտրէ. այս կըտ. րուած պզտիկ կտորները կ'իյնան ա. նիւի մը վրայ, որու եզերքը թելին կտորները պտտունակելու չափ բաց. ուած խոռոչներ կան: Այդ կտորները անիւր կը տանի կը յանձնէ երկաթէ շինուած բթամատ եւ ցուցամատի մը որոնք կտորը ուժով մը կը բռնեն եւ միեւնոյն ատեն մուրճ մը արագ հա. բուածով սը թելին մէկ ծայրը գլուխ մը կը ձեւացնէ: Յետոյ գնդասեղ թե. լերը ուրիշ խոռոչաւոր անիւի մը վր. ւայ կ'իյնան որ հորիզոնական ուղ. ղութեամբ կը թաւալի եւ այսպէսով թելերը կարգ մը բոլորակ պողպատ. եայ խարտոցներու վրայէն անցնելով սրածայր կը դառնան ու այդ գործա. ղութեան անմիջապէս յետոյ գնդա. սեղները կը հանդիպին զիշաքարերու (սիւնկէր թաշը) որոնք կը հարթեն խարտուած ծայրերը ու կ'իյնան սըն. տակի մը մէջ:

Ինչպէս հասկցուեցաւ առանց գոր. ծաւորի մը ձեռքը գպելու գնդասեղ.

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԶՈՂԵՐ [19]

(ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ ՏԱՃԱՎԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐԱՎԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ)

ԻԲ

Ս. Էֆէնտի Փափագեանի Տնօրինութեան օրով, Դաւաթիոյ Նախկին Կեդրոնական վարտարանը, իր սեղմ ու գործնական ծրագրով ու ուսուցման քիչ շատ կանոնաւոր մեթոտովը շատ յաջող կերպով կը մըցէր Բերայի ու Գուժգաւառի ինչպէս նաեւ ու. րիշ թաղերու ազգային վարժարաններ և հետ: Փա. փագեան Ս. փանը՝ թէեւ, ինքն դասական կրթու. րին մը ուսացած, մասնագէտի փառացած յասակ. նութիւնները չէր տածեր: Բայց իր բնական յատ. կութեանց ու յորդ ընդունակութեան շնորհիւ, շատ հեղինակներ թղթատած ու իր բեղուն միտքը՝ ա. ռատ պաշարով մը պարարտացուցած էր: Ինչպէս ազգային ժողովներու մէջ իր ձախակողման պետի ընդդիմախօս պերճաբանութեամբ, ա՛յնպէս ա՛լ զպրոցական ներքին ու բարոյական գործերու մէջ իր դիտակցական գործունէութիւնը յատկանշական էր՝ իր աշխուժութիւնով ու գրաւիչ երեւոյթով: Եթէ Պարոնեանի «Ջողեր»էն այս նշանաւոր դէմքը երոպական բարձր կրթութիւն մ'առած ըլլար, իր բնական բոլոր յատկութեանց ու պերճախօսու. րեան ձիրքին հետ՝ ստացական բարձր գիտութիւն. ձը պիտի դարձնէին զինք շատ մը կենսական գոր. ձեւու ու խնդիրներու մէջը հեղինակաւոր մէկը:

Փափագեան Ստեփանի անօրէնութեան օրով, Դաւաթիոյ Նախկին վարժարանը՝ արտագրած է բա. ւական գաւառացի ուշիմ եւ օգտակար սաներ, որոնցմէ շատերը՝ իրենց Հայրենիք վերադառնալով իրենց չափով աշխատող են կրթական գործին: Իր օրով եղած այս սաներու վրայ տարբեր սէր ու խը. րամբ մ'ո նէր, ու իր կենդանութեան վերջին օ. րերուն, որ մայր վարժարանի տեսւէ էր, անոնց. մէջ շատերու անունը կը յիշէր, ու հպարտութեամբ գտնուէր մատնանիշ կընէր, անոնց համեստ կարո. ղութեամբ ցոյց տուած օգտակարութիւնը չիւտե. լով:

Պոլսեցի տղաքները, Վափորի թէթեւ կլիմայի բնական հետեւութեամբ՝ կարճապատէներու նման՝ չարածճի ու ծաղրող լինելով, խեղճ Գուրգէնի եւ ուրիշներու սիրտ «խըմպել» եւ ուրիշ վերաւորիչ անակամներով կը խոցէին, ու երբեմն ալ, իրենց տղայական անդիւտակից կատարները այնքան այն. քան առաջ կը տանէին որ, անոր կողմած սրտիկը վշտացնելով, տեսակ մը յուսահատութիւն կը գո. յացնէին ա՛նոր մէջը:

Այդ անպաճոյճ զոհատներով խեղճ տղեկը, 6-7 ամիսներ գրեթէ չարածճի Պոլսեցիներու ծաղր ու ծանակին ենթակայ կը յամառի աշխատութիւնով յաղթել այն թիթեւամիտներուն. վեցամսեայ քրն. նութեան նօթերը բացարձակապէս ցոյց կուտան որ պզտիկ «խըմպել» անխնայ աշխատող մը, եւ ուշիմ հետեւող մէջ զպրոցական դասընթացքին իր կարգի 25 սաներէն ամենէն առաջինն հանդիսա. նալով, ուրիշ կարգ մը կը փոխադրուի չուտով:

ՉՓափագեան Էֆէնտիի այս պզտիկ «խըմպել» յատաշղթութիւնէն գոհ, հրապարակաւ կը գովէ զինք, հետեւեալ նշանակալից խօսքեր ուղղելով

վարժարանի բոլոր սաներուն. «Ճնցոտիներ հա. գած Հայրատանցի այս տղան, քիչ ժամանակի մէջ իր ցոյց տուած աշխատութիւնով ու ուշիմութիւ. նով, կարծես թէ՛ Հայրատանի ժրջան մեղունե. րու օրինակը բերած է մեզ Պոլսեցիներու: Զեղմէ անոնք որ ծալ են եւ վարքով զրօ, օրինակ թող առնեն այս պզտիկէն. հիմայ ձեզի հարցնեմ՝ այդ խելացի տղան է խըմպել, թէ՛ ձեզնէ անոնք որ ա. տոր հակապատկերն են:

Տնօրէն Էֆէնտիի այս հանդիսաւոր գովասանքէն ու հեղինակաւոր խօսքերէն հոք, ա՛լ Գուրգէնը խըմպել մը չէր. խելացի, աշխատող ու բան սով. րող տղայ մ'էր. ու շատեր իրեն դասաւորներէն խելացի մակդիրով կը կոչէին զինք:

Հօբեղբայր Շահէն համալուծեամբ հաղիւ այն. քան բան կրնար վաստիկ որ, զիրենք աղքատ կերպով ապրեցնելով, տարին քանի մը հարիւր դահեկան երկիր տանտիկին Սանամին ու Շուշա. նիկին զրկելէ ետք, միացած մէկ մասը փոխչաճի իրազայեց եղբայր պարտքին տոկոսները կը վը. ճայէր: Փօլիչաճին արդէն իր սէնէթները շտկելով (նորոգել) 5-6000 դուրուշի հանած էր իր պահանջ. քի գումարը: Տարին 2000 դուրուշէն աւելի ստակ կ'առնէր Գնդ. Գնդ Շահէնէն իբրեւ տոկոս իր 6000 դուրուշին ու տակաւին գոհ չէր: Ամեն վայրկեան հաճի կիրակոսը կըսպառնար մուրհակը երկիր ետ գարձնել, ու անոնց «մալ» ու «միւլք» ծախիւրով հաշիւը գոցել:

ՂԱԶԱՐՈՍ Պ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

(Շարունակելի)

ները չինուեցան միշտ ինքնաշարժ մեքենաներու շնորհիւ։ Այդ գնդապետը ներքը կը փոխադրուին «ճերմկցնող» սենեակի բուռն տեղ մը, ուր կը մաքրուին ողորդի փոշիով լեցուն տակաոսներու մէջ։ Եւ յետոյ կը ձգուին խոշոր տաշտերու մէջ ուր նիւթերով կը պատուեն։ Այնուհետեւ վերջին անգամ կանցնին յարգարիչ մեքենայէն։

«ԻՐԱՆԻՆԻՔ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. Ս. Քէօստէնճէ— Սեպտեմբերի առաջին չորեքշաբթի օրը Իրանու մէջ չորստարակուիւր ձեր կտրածին պէս ուրիշներու նման, չինայողով թեան համար չէր— մենք խնայողութիւնը մեր միայն անձնական ու տնական ծախքերուն մէջ ընել սորված ենք— այլ մեր ծանօթ թշնամիներէն «Իրանու» ղեմ լարուած դասի մը հետեւանօք չի կրցինք այդ օրը թերթը հրատարակել։ Սէթոն, Պոլիս— ձեր հերքմանդ յարմարական ստացած ենք, որով յոյս կուտայ մեր գրագի շարաթաթերթի թղթակցին ճշմարտութեան ղեմ միայն կուտայ կանչուի, որած տուր թիւն ներքո Մենք հարկ չիտեսնեք ձեր հերքումները հրատարակել քանի որ զիտեսնեք թէ այդ թերթի Պոլսական թղթակցութիւնները վարձայի մէջ կը չի նստին հետեւարար չարքեր անոնց համար երկար սիւնակներ գոհի։

Դիւրկը Շուինա այս անգամ ալ ստացանք թղթակցութեան ձեռով ձեր գրութիւնը, որուն մէջ կրկին բառերը Դիւրկը տանկը իրարու հետեւ կը չարէք անոնց շարադրութեան չորստանի լուսն ձեր իսկական ստորագրութիւնը յոյս տալու։

ՊԻՐ Ա.Չ. ՂԱՅՐԷԹ

Կողմէի մարզըն նէշրինէ վէ մէսորիֆաթընա էն զիտուէ մէտար օլան Պալիարիտատ վէ Բոսանիտատ միթէմէքին միլլէթտայարը մրդ տրը։ Պու իքի էլալէթլէրին պաշլընա իտարէսի զախիւրէ մահ սուլընտան օլմաղլէ, կէչէն սէնէքի էքիւլէր էլի օլմաղլըր վէ մահ սուլ օլմաղլըր սէպկպլէ պիլիին էհալի տարրգտա օլմաղլ, չօգլորը կաղէթաճընը տարրգըրը տիւ շինմէկէ ֆորսաթ պալմաղլարտր տէյէլիմ, քէզա օգլտուտա աղ չօգ իշլերին տըրլաճաղը էանտէ պիր մուհարէպէ գորգուար հէր քէսին զիհնինի ալթ իւսթ իթտի կի սէպկպլէն, իթէքտր կաղէթա պէտէլի տիւշիւնէն օլմաղլ։ Լաքին պիլ պիլիւն պու «գրիլ» էանտընտա հէր պիր սրգընթըրլա գալմանարաղ կողմէի մարզը թէ խիւր իթմէքսիլին կիւնիւ կիւնին նէշր իթտիք վէ պուլմտան սօնրա տախի պու վաղիֆէմիլտէ գուսալ իթմէյէմէկիլ, Ֆաղաթ պիլիմ պու զալլէթիմիլէ մուգուպիլ շիմ տիտէ հէօրմէթլի ապօնէլէրիմիլ տէն պիր աղ զալլէթ պէքլէմէյէ հաղըմըլ վար տըր, զիտա չօգ շիւքի, պու սէնէնին մահաղլա, րը զանի օլմաղլ մուհարէպէ գորգուսը տէ գալմամը տըր, հէր քէս պաշգա իւթիլաղարընը կէօր տիւքլէթի վաղըթ կաղէթա պօր, ճընը տա ունութ մամալը տըր, զիտա հալմանիլէթին նաֆաղաւր եէ մէք վէ ինսանիլէթին նաֆաղաւր

օգուճաղ տըր, օգուճաղ իշիւնտէ էօտէմէք լաղրմ տըր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԻՔԻՅԷ

ԹԻՒՐԿԻԱ

—Մըսըրտա «Իւմիւտ» նամը իլէ օն պէշ կիւնտէ պիր նէշր օլու նուր իթիւքճէ պիր կողմէի իթէնսիս օլուճաղ հաթթա պիրինճի վէ իքիւնի նօմէրօլարտա չըգմըշ, կաղէթանըն սահիպ վէ մահարրի ի Պէտրիսան փաշանըն մուստու մը Մէհմէտ Սալիհ Պէշ օլուպիլու իթանա վէ իտարէսինէ գարընը գալթ աղըր վէ շիտուէթլի պիր լիսան գուլմանմաղտ իմիլ։

—Տօմաթ Մահմուտ փաշա Գուհիւրէ վաւըր օլուպ զըշ մըլսիմի նի օրատա կէշիւքէք իմիլ։

—Շահ Ատանպօլա վաւըր օլմաղլ տըր սուրէթը իսթիֆաղլինէ տա լիւր էլան իսթիֆաթ տըրմամըշ

ԹՐԱՆՍԿԱՍԱ

—Մ. Քրիսկէրի էվրօրալա նաղ իթմէք իշիւն, Հոլանտա տէօլ լէթի իտարաֆտան կէտէլլանտ նամ զըհըլը Եօրէնսօ—Մարքուէսէ կէտէլլանտ իմիլ տիր։

—Ինկիլթէրա հարպիլէ նէպարէ, թինին ըհամի պիր ճէտվէլինէ նաղարէն, թրանսկասլ մուհարէպէսի նին իպտիտանտան պու անէ գտար ինկիլթլէրին թէլէֆիլաթը 40,075 քիշի օլուպ, ճէնուպի Աֆրիգա հասթահաճէլլէրինտէ պուլլանտ եա, լալլըր պու հիսապա տախիլ տէ իլլէր։

—Ինկիլթ ժէնէրալարընտան Եան—Համիլթըրն վէ Բօլ—Քարի, միլթէմաթիլէն իլլէրէմէքտէ օլուպ Պօլլէր ասլա միւսանաթտա պուլլանմալարաք կէրի չէքիլմէքտէ տիրլէր, Պօլլէր ժէնարալը ժէնարալ Պօլմաթա հասթա օլուպ փաղի, ֆէսինի իճրա իտէմէմէքտէ։

—Բրէգուիտան պէրիլէն պիր թէլէկրաֆա նաղարէն, Լօրտ Ռուպէրթս ճէնուպի Աֆրիգա ինկիլթի օրտուսըն պէօլիւք զիլնէթլէ կէօղտէն կէշիւքէք վէտալաշմըշ տըր։

Լօրտ Քիշնէր ժէնէրալ Համիլթըն վէ Բօլ—Քարի իլէ պիլլէշմիլ, Աթան Ռիլթէրէն ալտըրը պիր մալիւմաթա նաղարէն լէնէրալ Սէրը 2,000 քիշի իլէ շիտուէթլի պիր մուհարէպէտէն սօնկրա, Պօլլէրտէն մուհարէպէտէ պուլլան ինկիլթ մահաթըշ ապկըլլէրին գուրթարալ, Պօլլէր գոմանտա նըտա էսիր ալմըշ տըր։

ԲՍԻՍԻԱ

Ռուսիա տիւնեանըն պաղը իտարաֆտարընտա վէ մուհիմնօգթալար տա քէնտի տօնանմալարը իշիւն քէօմիւր տէֆօլարը վէ իման էլտէ

իթմէք մէսէլէսի իլէ թէքտր մէշ խուլիլէթտէ պուլլանտըր սէօլլէն մէքտէ տիր։

—Գալգասիա վալիսի մէշհար Բուէնա Գալիցիին թիֆլիսէ ալտէթ իթմիլ տիր։

—Րուսիա տախիլիլէ նաղարը պիր իտարիլաթ նէշրի իլէ պուլլանտ պէօլլէ Բուսիտաթի թիւրք գօնսօլալար քէնտի թապալարըն տան պիրիսինի ալմաք իշիւն Բուսիտիսինէ միւրաճաթ իտէրլէր իօէ գապուլ օլուճալալ ըհտա օլլէնա ճաղը պէլան իթմիլ տիր։

—Րուսիա Սիպէրիտան Մանչուրիտաթի Չիլիլիլէ, իւլէրինէ սէվը իթտիկի ապկըլլէրին հէման պէօլիւք քրսմը իտալ իմիլլէր։

ՌՕՄԱՆԻԱ

—Ռոմանիա հիւքիւմէթի, էլան սիւհալ ալթնտա պուլլանտ 1898 սէնէրի ապկըլլէրին տաղըմաթը նը էմը իթմիլ տիր։

ԿԻՐԻՏ

Կիրիտ բուէնի ժորթ, Կիրիտի գուրթարան տէօրտ տէօլլէթլէրէ ըհամէն թէլէքթիւր իթմէք իշիւն Ֆրանսալա ինկիլթէրալ իթմիլալա վէ Բուսիտալ զիտարէթ իտէն ճէկի վէ անտէն ճանիմարքալա պէօլիւք ըհտէրի եաննա կիտուպ հալաղաւտէսի վէ Բուէնա տը կալըն գըրը Բուէնա վիլլէթիւր իլէ նշանլանճաղը կաղէթալարտա կէօրիլմիլ տիր։

Պու ալալըք Կիրիտին Եուէնա նիտանա գաթիլէն պիլլէշտիրլէ ճէկի պաղը տալիլէրտէ սէօլլէն մէքտէ տիր։

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

—Ֆէխամէթլու Բուէնա հաղըթ լէրինին Ստանպօլա կիթմէսի իլլէն Սօֆիա Օսմանլը գոմիտէրի Նէճիպ Մէլհամէ էֆէնտի Սուլթան իտարաֆտան պիր տալլէթմալէ կէթիւր միլ տիր։

Շալէթա նաղարէն Ֆէխ Բուէնա հաղըթլէրի էվլէլէ շէնիլմիլէ կէլուպ անտէն Ստանպօլա կիտէն ճէքլէր իմիլ։

—Պուլկարիսթան իթմարէթ նաղըրը Մ. Նաշէվիլ իթիֆա իլէ Բարիլ Պուլկար մաղաճաթ կիւլար լըղընա իտարին օլմաղլ տրը Մ. Նաշէվիլին ետրին Սօպրանիլին իքին ճի ըհիսի Մ. թիլթիթի թիճարէթ նաղըրը նաղ օլուճմըշ տըր։

—Ահմադ Շահ Սթանպօլա կիթմէք միւսապիլէթի իլէ էվլէթի կիւն Ֆիլիպէ սթանպօլանտ կէշիւք իքէն պիրաղ օրատա գալուպ, հիւքիւմէթ մէմուլարը, Ահմադ իտալալարըն սէլալմամըշ վէ խուսուի օլարաղ միլլէթտալարըմըղտան Մ. իտարիլանը հուլուրա գապուլլէ 4—5 տաղիգա գալար կէօրիւշմիլ օլտըրը Ֆիլիպէտէն պիլլէ եաղըմըշ տըր։

ԱՅՂԱՆԻՍՏԱՆ

Աֆղանիստանտան վէրիլէն խապկըլլէ նաղարէն, էմիլ Ապտիւ

րահմաթ խան պէօլիւք հաղըրըրգ լարտա պուլլանտալար տրը, Աֆղան օրտուսը պիր թաթաֆտան տրթըրլալալալ տիկէր ճիլլէթ, շէրաթ, Քոնստանտ, Քուպուլ վէ կիւլէն շէնիլլէրին գալէ լէրի իտարիլալ վէ իշէրիսինտէ ելլէ ճէք իշիւն պէօլիւք տալարըն եա փրլմաղտա տըր, Պուլկարտան մալտա շինտիստան ինկիլթ վալ լիսինին միւսալալալ իլէ հիտալէն քիւլլիլլէթ իթօֆուր, թիւքլէլ վէ ճէպհանէ Աֆղանիտանա իտալ շըմաղալա տըր, Պու կիւն Աֆղան տիկէլլէրի միւլէմէլ տիր, լահմանըր օլտըրլար էվրօրա կալլէթալար պէլան իթմէքտէ տիր, լէր։

Աֆղանիտան Ասիայի մէքէ, զիտէ Բուս իլէ ինկիլթի իթօֆուր լարը տրտարնտա պուլլանտալ ինկիլթիլալալ տօսթ տրը։

ՉԻՆ

Չին մէսէլէսի կիթմիլքճէ գալլըմաղտա վէ Չին խուլլէ պէրիսինտէ ալթիսթիլէ էլան տէ վամ իթմէքտէ տիր։

—Աթանա Հալալալ վէրիլի պիր թէլէկրաֆա նաղարէն Քուստանկ էլալլէթինտէ միսիտար լարտ մալտալա պիւնալար խարաղ իտլիլ վէ ումալ մալ ու էլեա հաղմալա վէրիլմիլ, Միսիտար լար գալմըշլար իտէն 3000 խրիսթիան աղըրտա գալմըշլար։

—Չին մէսէլէսի հաղընտ Բուսիա, Ֆրանսա վէ Ալմանիա պէրիսինտէ պրի իթիլթաք հաղըր օլմաղլ օլտուպըն սէօլլէն մէքտէ տիր։

—Ասիլէր Բէքիլտէքի Չին իպա տէթհանէլլէրին սղընմըշ օլտալար ընտան, ինկիլթ վէ Ամիլիալա կէրլէրի մէքթիւր իպալտէթհանէլլէրի գալլթ իթմիլլէր լի—Հուլի Չանկ Բէքիլտէ վաղըր օլուպ, իմէթաթօրըն Բէքիլտէ տվտէթի իշիւն միւլալթէրլէ պաշլալմըշ տըր։

—Էնէպի սէօլլէթլէր Չին գալլըրըրըրընա սէր ու սէպկա օլմաղլար ճէղալանտրմաղա մուսթֆաղ օլտալար սօնկրա, Եալլըրը գալալ ու զիտա իշիւն 60—80 միլիօն ինկիլթ լիտալը թաղմիւսթ թալէպ իտէնէլլէրի կիպի, Չինիլ խրիսթիանալար իշիւն թալէպ օլունաղ թաղմիւսթ վէ թէլէմիւսթ տա ալլը իսթէնէլլէք, Շիմիլի գալտար թէլէթ օլըմըշ Չինիլ խիսթիլանալըն մըղալար 50,000 քիշի իմիլ։

ՉՈՒԼԱՐԱՆ «ԿՈՒԹԷՆՊԵՐԿ» (Տպագրական տալար)

Կարճի մետաղ, ուղիղ կարգ Հաւասար բարձրագոյն

Ամեն լիզուէ տպագրական տալար և զանազանք գոհացուցիչ գնեքով

Հասցէ՝

Fonderie typographique 'Gutenberg' Sophia, Rue Graf Ignatieff № 3